

Rácz Aladár utódai

A Zeneművészeti Főiskola az idén is megnyitotta kapuit a *Mai magyar zene hete* számára. A nyitány pedig — *Hidas Frigyes* hétfői szerzői estje — frappáns, lendületes, s kedvre derítő volt. A kellemesen oldott légkörű zenés beszélgetést a főszereplő zeneszerzővel *Vántus István* vezette. Hidas Frigyes válaszai éppoly természetesen s könnyedek voltak, miként muzsikájának hangvétele. Mint mondták, célja a „zenei közéletet”. Szeretné, ha a koncertlátogató olyan zenét kapna tőle, melyet első hallásra is képes befogadni, s az örömet is okozzon számára. Nem veti el a melódiát, s a zene alkotóelemeivel — dallam, ritmus, harmónia, dinamika — bámulatos zsonglőr módjára bánni. Nem küszködik ez a muzsika az élet nagy kérdéseinek megoldásával, hanem mer és tud örülni e világnak. Humánus, ember-szerető, életörömtől sugárzó, lélekfelderítő Hidasnak minden kompozíciója, s ez a sajnos manapság ritka zeneszerzői alapállás, kincset jelent a publikumnak.

Dallaminvenciója természetes könnyedséggel tör föl, s ehhez párosul a találó, a hangszerek természetét bravúrosan ismerő, fantáziadús hangszerelés. A görög—latin kultúra máig is csodált harmóniája, kiegyensúlyozott derűje világítja be Hidas muzsikáját. Így szinte felüdülés volt hallgatni a szegedi zeneművészeti főiskola tehetséges növendékeinek lelkes, s pontos előadásában elhangzott műveit, mint például a pazar rézfúvós hangzás szépségeiben tobzódó *Fanfart*, vagy a szellemes, poéngazdag *Fúvósötös*. Ez utóbbit *Samu Zsuzsa*, *Till Adél*, *Papesch László*, *Kecskés György*, *Goldmann Anikó* mintaszerű tolmácsolásában hallottuk.

Hidas Frigyes rendkívüli könnyed gyorsasággal komponál. Az a ritka alkat, akinek számára nem győtrő kin az alkotás. Ez a kivételes adottsága már eleve predestinálja a naprakész műfaj, a kísérő, s filmze-

Rendkívüli élmény

a mai magyar zene hetén

nék komponálására. A népszerű tévésorozat, a *Szomszédok* kísérőzenéjének szerzője egy újabb opuszának ősbemutatójával örvendeztette meg a szegedi közönséget. *Fazekas Anna* bűbajos meséjéhez írt olyan zenét, amely akár kísérőzene is lehetne, de valójában több annál. Teljes értékű, önálló alkotás. Még ha a történet nem is hangzana fel a mesélő ajkáról —, ezúttal *Janisch Éva* színművésznek kedves előadásában hallottuk —, akkor is pontosan érthető az érzékenyen reagáló, érdekesítő zenei történés. A formás, tündéri, színes muzsika kitűnő előadókra talált a zeneművészeti főiskola fiatal hallgatóiból alakult kamaragyüttesében, melyet *Jancovics Antal*, a Liszt-díjas karmester, főiskolai tanár dirigált finoman, pontosan, a mese színes lepkeszárnyakon röppenő varázsára fogékonyan. A szorult hangszerektől kompozíció nem csupán zenei illusztráció, hanem a valóság, avagy a történet hangokból szőtt *újraalkotása*. Kedves, szellemes derű, meleg mosolyú líra, zenei költemény.

A hétfői szerzői estet másnap egy rendkívüli koncert követett. Két okból kivételes. Egyrészt a hangversenypódiumon szólóhangszerként ritka cimbalom, másrészt a kivételes tehetségű előadó-művésznő, *Fábián Márta* és *Szakály Ágnes* miatt. Kitűntek a *Fábián Márta* előadásában elhangzott *Kocsár* (*Harmadik repliche*), *Kurtág* (*Szalkák*) kompozíciói. *Fábián* előadóművészete ugyanis erőteljesen sugárzó, drámaiságra, lírára egyaránt mélységesen fogékony, s ugyanakkor a könnyed humor, a tréfa vagy a szatíra kesernyés fintora sem hiányzik belőle. Játékán keresztül a modern, érzékeny idegember portréját ismertük meg, a

kifinomult művészi önfeleggyellemmel, s szuper koncentrációs képességgel kieljesztve. Mindehhez társul még a hallatlan biztonság, briliáns virtuozitás. A cigánybandákból ismert, háttérben zizegő cimbalommuzsikát, kitűnő művésztsáival, *Szakály Ágnessel*, a legnemesebb klaszikus, szolisztikus hangszereken felhangzó zenéket tették, nemesítették egyenrangúvá.

Az est folyamán elhangzott összes kompozíció, kivétel nélkül, őszinte élményt okozott. Így *Csemiczky Miklós* *Megszakított capriccio* című egészséges, természetes áradású, érdekesítő zenéje, *Hollós Máté* oldott rubató hangvételű *Impromptus-je*, *Patachich Iván* karakterisztikus, pregnáns ritmusú *Intermezzo*-ja két cimbalomra, *Lendvay Kamilló* súlyos mondanivalójú, szenvedélyes önvalólamása a *Diszpozíciók* (*Szakály Ágnes* előadásában), *Pertis Jenő* színerőlkény, csapongó hangulatokat közvetítő *Öt Bagatell*-je, vagy *Láng István* verbó muzikálissal előadott, változatos játéktörvényekben bővelkedő, érdekes *Duója*.

A különböző szemléiségjegyeket hordozó kompozíciók csupán formailag voltak annyiban hasonlatosak, hogy valamennyi, szabad, szinte fantáziaszerű, kötetlen szerkezetű, effektus-, s érzelmegazdag muzsika volt. Az esetlegesen tételekre tagolást éreztem csak az egyetlen formai kötöttségnek. A kompozíciók összességükben *Bergman* film-művészetének kifinomult, mélységes lélekismeretét idézték fel bennem a *Liv Ullmann*-i ezerarcú, mindent kifejező színészi játékhoz hasonlatos, bámulatos, kifejező zenei tolmácsolásnak köszönhetően.

Berényi Bogáta

Kötelező marad-e az orosz nyelv-oktatás?

A tanárokon múlik

Nem az a cél, hogy a kötelező orosz nyelvoktatás a hazai iskolákban megszűnjön, sokkal inkább az, hogy mind az általános, mind a középiskolákban bővüljön a kötelezően tanulandó idegen nyelvek választéka, s javuljon azok oktatásának hatékonysága és eredményessége. Az elterjedt hírekkel ellentétben a Művelődési Minisztérium — miként Spengler Györgyné főosztályvezető-helyettes elmondta — mindaddig nem tervezi a kötelező oroszoktatás eltörlését, amíg az iskolákban ennek felváltásához nem biztosítottak a feltételek.

A tárca ugyanakkor támogatni kívánja azokat a helyi kezdeményezéseket, amelyek a néhány év múlva bevezetendő szabad nyelvvalasztás irányába mutatnak. Ezért azokban az iskolákban, ahol a másik idegen nyelv, illetve nyelvek felmenő rendszerű oktatásához adtak a tanítók-tanár, s bevezetése az orosz nyelvet oktatók érdeksérelme nélkül, szakszerű foglalkoztatásukkal megoldható, engedélyezik az orosz fakultatív válsát. Erre a jövő tanévtől máris számos

hazai általános és középiskolában kerülhet sor egyedi engedélyek alapján.

A felmérések szerint azonban ma még a Magyarországon működő, mintegy 3500 általános iskolából mindössze 500-ban — főként nagyvárosokban — vannak meg az orosz nyelv tanításának a feltételei. Ezért a Művelődési Minisztérium programot dolgozott ki az orosz nyelvtanítók átképzésének támogatására, akik ezt igénylik. Az átképzésre önként vállalkozó pedagógusokat egyrészt szeretnék hozzásegíteni ahhoz, hogy közép-, illetve felsőfokú nyelvvizsgát tölthessenek, másrészt ahhoz, hogy az egyetemeken és főiskolák kiegészítő képzésében tanári képesítést szerezzenek. A nyíregyházi főiskolán és a pécsi egyetemen egyébként már megindult az átképzés szakmai modelljének kidolgozása: Szabolcsban például jelenleg 200 pedagógus készül a középfokú nyelvvizsgára. Ősztől Szombathelyen és Veszprémben is indulnak átképzési tanfolyamok, de több más megyében ugyancsak megkezdtek a szervezést. A beindult

tanfolyamokon a részvétel anyagi fedezetének, mintegy felét egyelőre a megyei tanács fedezi, a többi költség terheit a munkáltató és a pedagógus viseli.

A nyelvtanfolyamok munka melletti, illetve intenzív kurzusokra tagolódnak, így ez a pedagógusoknak nemcsak jelentős szellemi, hanem komoly anyagi megterhelést is jelent. A Művelődési Minisztérium ezért is szeretné, ha az ÁBMH átképzési alapjából központilag biztosítanák legalább a pénzügyi fedezet egy részét: a tanfolyami díjak felét, illetve a kieső félre a pedagógus átlagfizetését. Az átképzési program sikerének egyik fontos eleme olyan feltételek megteremtése, hogy az eredményes vizsgát tett tanárok valamilyen módon visszakapják pénzüket.

A Művelődési Minisztériumban hangsúlyozták: egyetlen pedagógus sem kötelezhető át-, illetve továbbképzésre, s egyetlen orosz-tanárnak sem lehet felmondani olyan címen, hogy az iskolában orosz helyett más idegen nyelvet akarnak tanítani. (MTI)

Neb-vizsgálat az iskolaorvosi ellátásról

Gazdátlan korosztály

Az iskolaorvosi ellátásról — különös tekintettel a középiskolák korúak egészségügyi gondozásáról — készült neb-vizsgálatot vitatták meg tegnap, szerdán a városi népi ellenőrzési bizottság ülésén. Az orvosokból álló munkabizottság vezetője, Virágh István egyetemi docens foglalta össze szóbeli kiegészítőjében az írásos beszámoló lényegi megállapításait.

Annak előrebocsátásával sorolta fel az iskolaorvoslás területén jelentkező gondokat, hogy az iskolaorvosi hálózat jól működik.

Minthogy az iskoláskorúak esetében nem a gyógyítás, hanem a betegségek megelőzése a fő cél, ezért a prevenciót segítő szűrővizsgálatok körének bővítése elengedhetetlen. Konkrétan, hallás-, illetve látásvizsgáló műszerekre lenne szükség.

Kétségtelen tény, hogy a középiskolák korosztály létszáma körülbelül egyharmada az általános iskolásokénak, de a várható demográfiai hullám és az e korosztályban jelentkező speciális szakellátást igénylő testi, de főleg pszichés problémák indokolják a szervezett orvosi gondoskodást. Ugyancsak megoldatlan a 14—18 évesek iskolafogászati, valamint rendelő- és fekvőbeteg-intézeti ellátása. A gyermekorvosi hálózatot megelőző alkalmasság kell tenni e gazdátlan korosztály szervezett orvosi gondozásáért.

Mind az általános, mind a középiskolások között egyre több a pszichoszociálisan veszélyeztetett fiatal, és gyarapodik a magatartászavarral küszködők száma. Ennek okán iskolapszichológusokra lenne szükség, mégpedig azért, hogy minél korábban felismerhetők legyenek a

lelki problémák, és megakadályozhatók a súlyosabb pszichés betegségek.

Köztudott, hogy az egészséges életmódhoz nélkülözhetetlen a testmozgás. Ugyancsak közismert, milyen szerény lehetőség kínálkozik sportolásra az iskolákban.

Szemlelileg túlterhelt a tanulóifjúság. A nulladik óra, a tanterv diktálta feszített munkatempó igen csak egészségromboló. El is hangzott a vitában javaslatként a kötelező tananyag mihamarabbi csökkentése, ifjúságunk egészségének érdekében.

Kíváncsún lenne, hogy az iskolaorvosi teendőket mindenütt gyermekgyógyászok lássák el. Ennek ellene szól az a tény, miszerint az orvosok nem kapkodnak az iskolaorvosi munkakör után.

A Csongrád Megyei Tanács V. B. Egészségügyi osztályának képviselője, Halus-

ka István egy felmérés tapasztalataival egészítette ki a vizsgálati anyagot. E szerint hatmillió forint hiányzik ahhoz, hogy megyénkben elmondhassuk, nincs gond az iskolaorvosi ellátás tárgyi feltételei terén. A hiányzó összeget az elmúlt évi megyei pénzmáradványból, illetve az országos egészségnevelési alaphól próbálják előteremteni, s elsősorban szín- és hallásvizsgáló készülékek vásárlására fordítani.

A javaslatok között szerepelt még: a középiskolások fogászati ellátásának fejlesztése, a sportolási lehetőségek megteremtése, bővítése, a nulladik óra eltörlése, a napi tanórák számának csökkentése, az egészségügy tantárgy oktatása, a látás- és színlátás-vizsgálatok általánossá tétele, mind az általános, mind a középiskolákban.

K. K.

Sztrájkhangulat könyvtároskörökben

Lemaradtak a „vonatról”?

Szerkesztőségünkbe is eljutott az a tiltakozó levél, melyben a JATE kari könyvtárosai értetlenségüket és felháborodásukat fejezik ki az elmaradt béremelésük miatt. Köztudomású, hogy április 1-től 40 százalékkal felemelték a könyvtárosok fizetését. A kari könyvtárosokét azonban nem. Magyarazatként az érintetteknek be kell érniük azzal, hogy ők azért maradtak le a „vonatról”, mert a kulcsszámuk nem 35-tel, hanem 33-mal kezdődik. Számagiáról volna szó? Aligha!

— Merev, bürokratikus eljárásnak tartjuk a művelődési miniszter lépését — így fogalmaz *Gerlefalvi-Nagyne Szarka Mónika*, a JATE kari könyvtárosainak képviselője. — Újabb bizonyíték arra, hogy a hivatal nem az embert, jelen esetben a könyvtárost nézi, hanem meghúzza a vonalat papíron. Ezek a könyvtárosok éppolyan könyvtárosok, mint a közművelődésben, az egyetemi könyvtárban, az országos nagykönyvtárban dolgozók. Egy intézményen belül megengedhető-e ilyen diszkrimináció? Amikor az oktatók fizetését rendezik, könyvtárosok vagyunk. Amikor pedig a könyvtárosok bérét emelik, felsőoktatási dolgozóknak tekintenek bennünket.

— Ön miben látna a megoldást?

— Mi arra kérjük a minisztert, hogy módosítsák a rendelkezéseket. Vagy úgy, hogy a 35-ös kulcsszámot kiterjesztik a 33-asokra is, vagy pedig az utóbbiakra is érvényes lesz az intézkedés.

Csöngetem *Máder Bélát*, a JATE központi könyvtárának igazgatóhelyettesét.

— Ön mit tud a kari könyvtárosokat ért diszkriminációról?

— Az év elején még az is bizonytalan volt, az egyetemi könyvtárak részesülnek-e a béremelésből. Menet közben a javunkra dőlt el a játszma.

— Miért maradtak ki a kari, tanszéki könyvtárosok?

— A tényleges okot nem tudom. Az viszont kétségtelen, hogy mi kulcsszámunk a 35-ös, ők pedig a felsőoktatási kulcsszám, a 33-as alatt szerepelnek.

Másfél órai telefonálgatás után sikerült találni illetékest a Művelődési Minisztériumban. *Szoron László*, a könyvtárossztyál főelőadója következőket nyilatkozta:

— A kari könyvtárosok bérét az egyetemi dolgozók bérével egy időben rendezték.

— Ha jól tudom, tavaly a kari könyvtárosok átlagosan 7 százalékat kaptak, ugyanannyit, mint a központi könyvtárban dolgozók.

— A közművelődésben dolgozó könyvtárosok bérét 12 éve nem emeltük.

— Nem gondoltak a könyv-

tárosszakma kulcsszámokban mérhető egységesítésére?

— Létezik egy 24/83-as ÁBMH-rendelet, ez tesz különbséget könyvtáros és könyvtáros között.

— Ezt nem lehet módosítani?

— De hisz ez a rendelet alig hatéves.

— Nincs remény arra, hogy megváltoztatják az eredeti döntésüket?

— Az összes tartalékunkat kiosztottuk...

*
Mi szülte a fenti diszkriminációt? Az igazi okokat nem tudom, de arra jól emlékszem, ilyesmi már előfordult az asszisztensekkel és a műszaki tanárokkal is. Őket nem érdeklik a kulcsszámok, a szabálytalan előzések, azonos munkáért azonos elbírálást követelnek. Azt hiszem, alanyi joguk még akkor is, ha a minisztériumok megkérdőjelezzik mindezt!

Bodzsár Erzsébet

Beutalók a főidényre

Június elejétől augusztus végéig 120 ezren pihenhetnek itthon és külföldön kedvezményes szakszervezati beutalóval — tájékoztatták a SZOT Üdülési és Szanatóriumi főigazgatóján az MTI munkatársát. A főidényben családok beutalóval 36 ezer felnőtt és 25

ezer gyermek tölthet el két hetet a Balaton partján, vagy más szakszervezeti üdülőben. Az igények ennél az idén is nagyobbak lennének. A beutalók többségével — 62 százalékkal — az egygyermekes, 28 százalékkal pedig a kétgyermekes családok utazhatnak.

A Márkus-féle mészterápia

A csonttritkulást kúráló Márkus-féle mészterápia hatásáról szóló első értékelés 1 hónapon belül elkészülhet — közölte *Merétey Katalin*, az Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet tudományos főigazgató-helyettese.

Mint ismeretes Márkus József professzor, agrárszakember a csonttritkulás kezelésére nagy mennyiségű kalciumot terápia alkalmazását javasolta. Módosított nemrég megvitatta az egészségügyi intézmények vezető munkatársaival, akik fenntartásokkal fogadták a gyógymódot. Márkus professzor viszont azt vetette a gyógyítás szakembereinek szemére, hogy nem értékelik kellően a mészterápia jelentőségét. Mivel a tanácskozáson megegyezés nem született, a felek áthidaló megoldást fogadtak el: Márkus József az ORFI részére átadja betegei közül 150-nek a nevét, akiket a szakorvosok kérdőíves módszerrel tesztelnek. Az erről készült eredmény és a későbbi vizsgálat alapján döntenek arról, kezdjenek-e klinikai vizsgálatot a szerről.

A főigazgató-helyettes elmondta azt is: a beteglistát április 6-án kapták meg, így az általuk készített és kiküldött kérdőívekre mostanáig mindössze 52 válasz érkezett. Az első értékelés hamarosan elkészülhet, amennyiben a betegek folyamatosan postázzák a levelet. Az eddigi tapasztalat szerint azonban nem sietnek az érintettek a kérdőívek megválaszolásával, pedig a gyógyír klinikai vizsgálatának elkezdése előtt szükség van a betegek személyes vizsgálatára is. Hiszen számos egyéb hatással lehet az sem közömbös, hogy a páciens mennyi ideig szedte a szert. A csontanyagcsere ugyanis lassú folyamat, így 4 heti mészterápiával — mint az több levélből is kiderült — javulás nemigen várható.

Az értékelés elkészítéséhez az ORFI vezetősége szívesen venné, ha olyanok is jelentkeznenek, akik kérdőívet ugyan nem kaptak, viszont tartósan alkalmazzák a szert — mondotta végezetül a főigazgató-helyettes. (MTI)